

Věkové složení obyvatelstva Libereckého kraje

Věkové složení obyvatel je jednou ze základních charakteristik struktury obyvatelstva. Věková struktura populace Libereckého kraje je podobně nevyrovnaná jako v celé České republice. Odráží v sobě předchozí demografický vývoj včetně migračních procesů. Na věkovém složení obyvatel jsou i v současné době dobře patrné zářezy vzniklé vysokou úmrtností a sníženou úrovní porodnosti v průběhu první světové války, hospodářskou krizí ve třicátých letech, poválečným obdobím zvýšené reprodukce žen, nízkou úrovní porodnosti v šedesátých letech, zvýšenou úrovní porodnosti v polovině sedmdesátých let a v neposlední řadě snížením počtu živě narozených dětí v první polovině devadesátých let. Na věkové struktuře obyvatel Libereckého kraje je velmi dobře patrné i vyšší zastoupení žen v populaci starších osob, které je dáno válečnými ztrátami, ale především vyšší pravděpodobnou délkou života žen než mužů.

Na vývoji věkového složení obyvatel lze dlouhodobě sledovat:

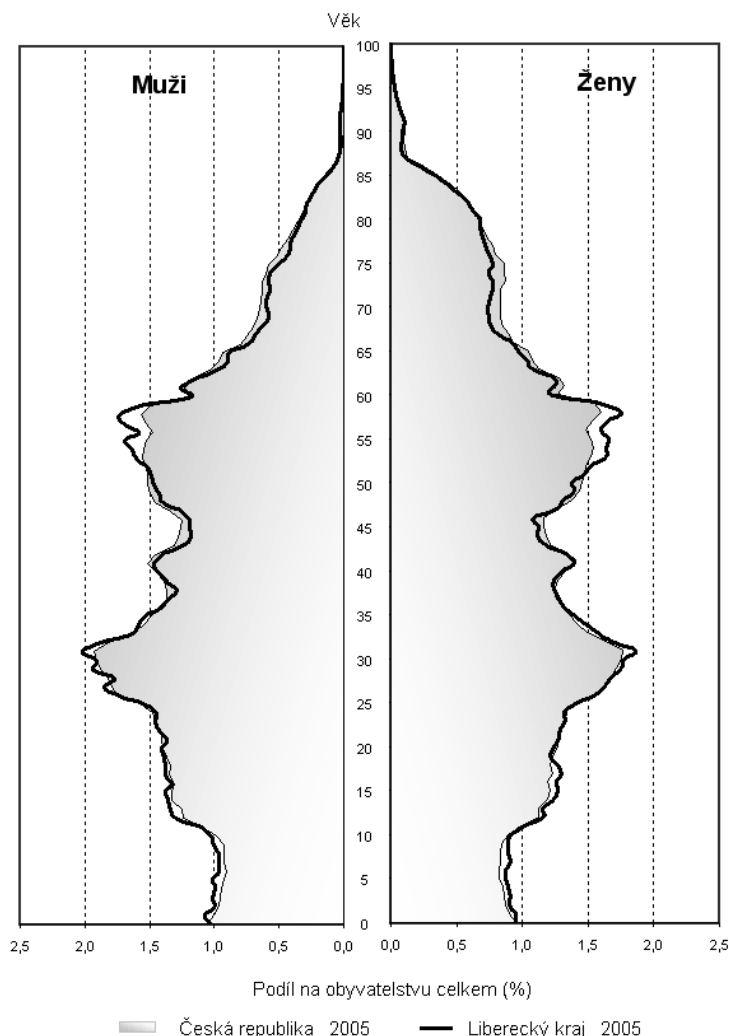
- snižování podílu dětské složky obyvatel a naopak zvyšování zastoupení obyvatel v nejstarších věkových skupinách,
- udržování rozdílů ve věkovém složení okresů – okresem s nejmladší věkovou strukturou v Libereckém kraji je okres Česká Lípa a s nejstarší okres Semily,
- postupné vstupování generace obyvatel narozené v průběhu období zvýšené reprodukce žen po 2. světové válce do důchodového věku,
- prodlužování pravděpodobné délky lidského života.

Ke konci roku 2005 dosáhlo obyvatelstvo Libereckého kraje počtu 429 031 osob. Do tohoto počtu jsou od Sčítání lidu, domů a bytů 2001 započítáváni spolu s trvale bydlícím obyvatelstvem i cizinci s tzv. dlouhodobým pobytem a cizinci s azylem na území ČR. Co do počtu obyvatel je Liberecký kraj druhým nejmenším a jeho podíl na celkovém počtu obyvatel republiky činí pouhých 4,2 %.

Na 100 všech mužů v populaci obyvatel Libereckého kraje připadalo k 31. 12. 2005 105,2 žen. Ve srovnání s republikovým průměrem, který odpovídá hodnotě 104,9 žen na 100 mužů, dosahuje Liberecký kraj spolu s dalšími pěti kraji nadprůměrných hodnot. Nejvyšší hodnota tohoto ukazatele je typická pro Hlavní město Prahu, kde připadá na 100 mužů 108,6 žen. Naopak výrazně nejnižší výslednou hodnotu je možné zjistit u kraje Vysočina (102,0 žen na 100 mužů).

V roce 2005 poklesl podíl dětské složky obyvatel ve věku 0 – 14 let v Libereckém kraji na 15,3 % a současně vzrostl podíl osob ve věku nad 65 let na 13,1 %. Podíl obyvatel ve věku 15 – 64 let v sobě stále ještě zahrnuje osoby narozené v období zvýšené porodnosti po 2. světové válce, a proto se zastoupení obyvatel v této složce obyvatel stále postupně zvyšuje, k 31. 12. 2005 dosáhlo 71,6 %. Je však nutné si uvědomit, že ženská část této poválečné generace již převážně vstoupila do důchodového věku a mužská část se k tomuto kroku v nejbližší době chystá. Další skutečností je také to, že tato část obyvatelstva se již kolem roku 2010 začne svým věkem přesouvat do skupiny obyvatel starších 65 let, po tomto roce lze proto očekávat výraznější zvyšování zastoupení této nejstarší složky obyvatel.

Věková struktura obyvatel Libereckého kraje a České republiky k 31. 12. 2005

Tab. T.1 Věkové složení obyvatelstva Libereckého kraje a jeho okresů k 31. 12. 2005
podle pětiletých věkových skupin

Věk	Liberecký kraj	v tom okresy			
		Česká Lípa	Jablonec n. N.	Liberec	Semily
Celkem	429 031	106 396	88 387	159 652	74 596
v tom ve věku:					
0	4 243	1 092	810	1 609	732
1 - 4	16 554	4 276	3 354	6 241	2 683
5 - 9	20 006	5 349	3 986	7 346	3 325
10 - 14	24 869	6 556	4 985	8 894	4 434
15 - 19	28 180	7 557	5 572	10 089	4 962
20 - 24	29 072	7 830	5 904	10 341	4 997
25 - 29	36 243	9 359	7 449	13 470	5 965
30 - 34	37 224	9 254	7 532	14 381	6 057
35 - 39	28 732	7 195	5 972	10 654	4 911
40 - 44	27 935	7 179	5 697	10 211	4 848
45 - 49	27 040	6 994	5 568	9 682	4 796
50 - 54	32 900	8 117	6 872	12 384	5 527
55 - 59	35 466	8 709	7 517	13 728	5 512
60 - 64	24 199	5 231	5 273	9 276	4 419
65 - 69	16 640	3 780	3 556	6 226	3 078
70 - 74	14 441	3 067	2 883	5 380	3 111
75 - 79	12 398	2 348	2 731	4 694	2 625
80 - 84	9 082	1 736	1 969	3 581	1 796
85 - 89	2 562	528	503	1 003	528
90 - 94	1 056	199	215	395	247
95 a více	189	40	39	67	43
0 - 14	65 672	17 273	13 135	24 090	11 174
15 - 64	306 991	77 425	63 356	114 216	51 994
65 a více	56 368	11 698	11 896	21 346	11 428
0 - 17	82 624	21 840	16 440	30 186	14 158
18 - 24	40 300	10 820	8 171	14 334	6 975
25 - 44	130 134	32 987	26 650	48 716	21 781
45 - 64	119 605	29 051	25 230	45 070	20 254
65 - 84	52 561	10 931	11 139	19 881	10 610
85 a více	3 807	767	757	1 465	818
Index stáří (65+ / 0-14)	85,8	67,7	90,6	88,6	102,3
Průměrný věk obyvatel	39,4	37,9	39,9	39,7	40,3
Podíl obyvatel ve věkové skupině (%):					
0 - 14	15,3	16,2	14,9	15,1	15,0
15 - 64	71,6	72,8	71,7	71,5	69,7
65 a více	13,1	11,0	13,5	13,4	15,3
0 - 17	19,3	20,5	18,6	18,9	19,0
18 - 24	9,4	10,2	9,2	9,0	9,4
25 - 44	30,3	31,0	30,2	30,5	29,2
45 - 64	27,9	27,3	28,5	28,2	27,2
65 - 84	12,3	10,3	12,6	12,5	14,2
85 a více	0,9	0,7	0,9	0,9	1,1

Tab. T.2 Základní údaje o věkovém složení obyvatelstva České republiky podle krajů k 31. 12. 2005

	Počet obyvatel	v tom ve věkové skupině (%)			Průměrný věk	Index stáří (65+/0-14)
		0 - 14 let	15 - 64 let	65 let a více		
Česká republika v tom kraje: Hl. město Praha Středočeský Jihočeský Plzeňský Karlovarský Ústecký Liberecký Královéhradecký Pardubický Vysočina Jihomoravský Olomoucký Zlínský Moravskoslezský	Celkem					
	10 251 079	14,6	71,1	14,2	40,0	97,0
	1 181 610	12,3	72,1	15,6	41,7	126,9
	1 158 108	14,9	70,9	14,1	39,9	94,5
	627 766	14,9	71,0	14,1	39,8	94,5
	551 528	14,3	70,9	14,7	40,4	102,9
	304 274	15,2	71,9	12,9	39,1	84,9
	823 173	15,7	71,7	12,6	39,0	80,2
	429 031	15,3	71,6	13,1	39,4	85,8
	548 368	14,8	70,3	14,9	40,3	100,3
	506 024	15,3	70,2	14,5	39,8	95,1
	510 767	15,4	70,2	14,4	39,5	93,6
	1 130 358	14,4	70,8	14,8	40,3	102,4
	639 161	14,7	71,0	14,2	39,8	96,5
	590 142	14,7	70,7	14,6	39,9	99,4
	1 250 769	15,0	71,6	13,3	39,4	88,6
	Muži					
	5 002 648	15,4	73,2	11,4	38,4	73,9
	566 542	13,1	74,2	12,7	40,0	96,9
	567 892	15,7	73,0	11,4	38,5	72,6
308 737	15,6	73,0	11,4	38,4	73,3	
270 421	15,0	72,9	12,1	39,0	80,9	
148 999	16,1	73,5	10,4	37,7	64,7	
403 883	16,4	73,7	9,9	37,5	60,1	
209 128	16,1	73,4	10,5	37,9	64,8	
267 522	15,7	72,2	12,1	38,7	76,9	
248 042	16,1	72,2	11,7	38,2	72,7	
252 814	16,0	72,4	11,6	38,0	72,8	
548 799	15,2	73,1	11,7	38,5	76,7	
311 141	15,5	73,2	11,3	38,2	73,3	
287 433	15,5	73,0	11,5	38,2	74,2	
611 295	15,8	73,7	10,6	37,8	67,0	
Ženy						
5 248 431	13,9	69,2	16,9	41,5	121,4	
615 068	11,6	70,1	18,3	43,4	158,1	
590 216	14,2	69,0	16,8	41,3	117,8	
319 029	14,2	69,1	16,6	41,1	117,0	
281 107	13,7	69,1	17,3	41,8	126,1	
155 275	14,3	70,4	15,3	40,5	106,7	
419 290	14,9	69,9	15,2	40,4	101,6	
219 903	14,5	69,8	15,7	40,9	108,1	
280 846	14,0	68,4	17,6	41,9	125,4	
257 982	14,4	68,3	17,2	41,3	119,2	
257 953	14,8	68,1	17,1	40,9	115,5	
581 559	13,7	68,6	17,7	41,9	129,5	
328 020	14,0	69,0	17,0	41,3	120,7	
302 709	13,9	68,6	17,5	41,5	126,0	
639 474	14,4	69,7	16,0	40,9	111,2	

Nejvyšší podíl dětí ve věku 0 – 14 z celkového počtu obyvatel vykázal v roce 2005 Ústecký kraj (15,7 %) a kraj Vysočina (15,4 %), Liberecký kraj se spolu s Pardubickým umístil na třetím místě (15,3 %). Na posledním místě pomyslného žebříčku s nejnižším podílem dětské složky obyvatel je Hlavní město Praha (12,3 %). V celé České republice dosáhlo zastoupení těchto dětí v populaci 14,6 %. Zastoupení obyvatel ve věku 15 – 64 let v populaci celé České republiky odpovídá 71,1 %. Ve srovnání 14 krajů byl nejvyšší podíl této složky obyvatel zaznamenán v Hlavním městě Praze (72,1 %) a nejnižší v Pardubickém kraji a ve Vysočině (70,2 %). Liberecký kraj se hodnotou 71,6 % umístil spolu s Moravskoslezským krajem na 4. místě. Nejmenší rozpětí ve výsledných hodnotách mezi 14 kraji vykazuje výše podílu obyvatel ve věku 15 – 64 let. Nejvyšší procentuální zastoupení bylo zjištěno v Hlavním městě Praze (15,6 %) a nejnižší v Ústeckém kraji (12,6 %). Průměr za Českou republiku odpovídá 14,2 % a Liberecký kraj se v pomyslném žebříčku umístil na 12. místě před Karlovarským krajem a již zmiňovaným Ústeckým krajem.

Velikost podílů hlavních věkových skupin v Libereckém kraji a jeho okresech, ale i v ostatních krajích České republiky názorně ukazuje index stárí, který lze vyjádřit jako počet obyvatel starších 65 let na 100 dětí ve věku 0 – 14 let. Průměrná hodnota indexu stárí za Českou republiku činí 97,0, tzn. že na 100 dětí připadá 97 obyvatel ve věku nad 65 let. V porovnání úrovně tohoto indexu vychází nejhůře Hlavní město Praha se 126,9 osobami ve věku nad 65 let na 100 dětí a nejlépe Ústecký kraj s 85,8 osobami ve věku nad 65 let na 100 dětí. V Libereckém kraji dosáhla k 31. 12. 2005 výsledná hodnota indexu stárí 85,8, čímž zaujal náš kraj 3. místo za Ústeckým a Karlovarským krajem. Ze srovnání úrovně indexu stárí mezi okresy Libereckého kraje vychází nejlépe okres Česká Lípa (67,7 osob ve věku nad 65 let na 100 dětí) a nejhůře okres Semily (102,3 osob ve věku nad 65 let na 100 dětí).

Údaje z demografické statistiky umožňují od roku 1991 výpočet průměrného věku obyvatel. Tento ukazatel se v souvislosti se změnami věkové struktury výrazně zvyšuje. Od počátku devadesátých let došlo k výraznému zlepšení úmrtnostních podmínek – ke snížení kojenecké a novorozenecké úmrtnosti, snížení úmrtnosti v poproductivním věku, prodlužování délky lidského života. Průměrný věk obyvatel Libereckého kraje tak mezi roky 1991 a 2005 vzrostl u žen z 37,2 let na 40,9 let a u mužů z 34,1 let na 37,9 let. V rámci krajů České republiky nejnižší průměrný věk obyvatel celkem vykázal Ústecký kraj (39,0 let), následován krajem Karlovarským (39,1 let) a kraji Libereckým a Moravskoslezským (39,4 let). Naopak nejvyššího průměrného věku dosahuje obyvatelstvo Hlavního města Prahy (41,7 let). V rámci okresů Libereckého kraje nejnižší průměrný věk vykázal opět okres Česká Lípa (37,9 let) a nejvyšší okres Semily (40,3 let).

Tab. T.3 Základní údaje o věkovém složení obyvatel Libereckého kraje a jeho okresů k 31. 12. 2005

	Počet obyvatel	v tom ve věkové skupině (%)			Průměrný věk	Index stáří (65+/0-14)
		0 - 14 let	15 - 64 let	65 let a více		
Liberecký kraj v tom okresy: Česká Lípa Jablonec nad Nisou Liberec Semily	Celkem					
	429 031	15,3	71,6	13,1	39,4	85,8
	106 396	16,2	72,8	11,0	37,9	67,7
	88 387	14,9	71,7	13,5	39,9	90,6
	159 652	15,1	71,5	13,4	39,7	88,6
	74 596	15,0	69,7	15,3	40,3	102,3
	Muži					
	209 128	16,1	73,4	10,5	37,9	64,8
Liberecký kraj v tom okresy: Česká Lípa Jablonec nad Nisou Liberec Semily	Muži					
	52 370	17,0	74,3	8,6	36,6	50,8
	42 821	15,7	73,5	10,8	38,3	68,5
	77 325	15,8	73,6	10,6	38,2	66,9
	36 612	16,0	71,7	12,4	38,6	77,5
	Ženy					
	219 903	14,5	69,8	15,7	40,9	108,1
	Liberecký kraj v tom okresy: Česká Lípa Jablonec nad Nisou Liberec Semily	Ženy				
54 026		15,5	71,2	13,3	39,2	85,8
45 566		14,0	70,0	16,0	41,3	113,8
82 327		14,4	69,6	16,0	41,2	111,1
37 984		14,0	67,8	18,2	41,9	129,4